

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula I. Opposita non possunt dici de eodem

urn:nbn:de:bsz:31-102400

gione reali, ideò & modalis distinctio realis est. Aliàs dicitur, distinctionem realem sumi dupliciter: 1. *Latè*, & sic dicitur omnis ea distinctio, quã aliqua citra mentis operationem distinguuntur, & comprehendit modalem. 2. *Strictè*, ut opponitur modali, & est ea, quæ est inter rem & rem. Posset igitur dici, distinctionem realem in Regula nostrã latè sumi, ut modalem comprehendit. Vide Soarium *disp. Metaph. XIX. §. II.*

Regularum Philosophicarum

DISPUTATIO XIX.

continens

REGULAS XVIII.

pertinentes ad doctrinam.

OPPOSITORUM.

REGULA I.

Opposita non possunt dici de eodem.

I.

Cum audis vocem *opposita*, hoc ipso monearis, ne pro oppositis habeas, quæ reverrà opposita non sunt: facilis enim hæc in parte deceptio est, hoc est, facilè pro oppositis accipiuntur, quæ opposita non sunt, cum vox est æquivoca. Ita e. c. cū Christus Phariseos vocat *cæcos*, qui tamen videbant, noli existimare, opposita de eodem dici. Nam vox *cæcus* ibi non significat illum, qui destituitur facultate videndi, quæ per oculos exercitur, sed traducta est ad animã

& s.

& significat eum, qui in claro doctrinæ lumine impingit. Sicutem *cæcus* & *videns*, ut videtur propriè sumitur, non opponuntur.

II. Caterùm, cùm dupliciter aliquid de alio quo prædicari possit, *simpliciter* & *secundum quid*, seu *cum adiectione alienante aut diminvente*, (quod de re vide Aristotèlem in *fin. II. Top.* & ea, quæ supra *Disp. X. Reg. III. §. VIII.* diximus, & Fontenecam *Lib. VII. Instit. cap. XIX. & Lib. IX. c. XI.* & Philip. Du Trieu *Tr. IV. Manud. P. II. c. II. n. II.*) dico I. Regulam loqui de prædicatione simpliciter. Nam non possunt opposita de eodem prædicari *simpliciter*, possunt tamen cum adiectione alienante aut diminvente: aquam enim tepidam rectè dico ex parte calidâ esse, ex parte frigidam, & crepusculum, ex parte diem, ex parte noctem. At absolutè aqua tepida non est calida aut frigida, nec crepusculum absolutè est dies aut nox.

II. Regula intelligenda est de *eodem tempore*: diverso enim tempore opposita de eodem dici possunt, sicut eadem aqua modo calida est, modo frigida, at non eodè tempore III. Intelligenda est de *eodem respectu*: nam idem potest dici pater & filius, quæ relativè opposita sunt, sed respectu diverso: potest enim aliquis esse pater hujus, & filius illius; sicut *Aneas* fuit pater *Julii*, & filius *Anchisæ*; sed ejusdè aliquis pater & filius esse non potest, sicut impossibile est, *Aneam* esse patrem *Anchisæ*, cum filius fuerit IV. De *eodem subiecto singulari*. De eodem genere vel specie duo opposita præ-

prædic
vera et
ligatur
At de
quod
III.
frigid
affirm
tentia
lens r
quod
ter he
non e
qua,
sequi
de e
dem
IV
dam
ratio
re pri
& est
dem
ximu
one,
dica
sas p
ente
tè qu
dicit
mina

prædicari possunt; utraque enim propositio hæc
vera est: *Aqua est calida, aqua est frigida*, si intel-
ligatur de diversis aquis, quæ idem specie sunt.
At de aquâ eâdem numero affirmari non possunt,
quod scilicet sit frigida & calida simul.

III. Dicis: Illa aqua, quæ calida est, est simul
frigida potentiâ. E. duo opposita simul possunt
affirmari de eâdem re singulari. Resp. Vox po-
tentia est adjectio alienans, h. e. destruens sive tol-
lens rationem ejus, cui additur. Unde sicut id,
quod est potentiâ homo, non est verè & simplici-
ter homo, ita illud, quod est potentiâ calidum,
non est calidum. Hinc ergo ex eo, quod illa a-
qua, quæ calida est, dicitur simul frigida potentiâ,
sequitur tantum, quod opposita possint dici simul
de eodem cum appositione alienante, quod qui-
dem jam ante concessum est.

IV. Additur, plerumque Regulam accipien-
dam esse de eodem secundum eandem partem, cum
ratione diversarum partium opposita de eâdem
re prædicari simul possint: sicut *Æthiops est niger*,
& est simul albus, secundum dentes. Rectè hoc qui-
dem, sed & ista ratio continetur in §. II. Di-
ximus enim, Regulam non loqui de prædicatio-
ne, quæ sunt additio diminuenta. At cum præ-
dicantur duo opposita de eodè secundum diver-
sas partes, alterum saltem cum additione diminu-
ente & non absolute prædicatur: sicut absolu-
tè quidè *Æthiops niger* dicitur, sed absolute non
dicitur albus, verùm secundum dentes, quæ deter-
minatio est diminuens.

V. Atque hæc quidem de affirmatione oppositorum de eodem diximus, quod scilicet non possint de eodem affirmari simul, & sic si unum illorum de aliquo affirmatum fuerit, quod alterum de eodem sit negandum. Sed quæritur ulterius de negatione: *An negatio uno oppositorum de aliquo, alterum de eodem sit affirmandum?* De contradictoriè oppositis universaliter ita statuedum est: *De quo unum ex contradictoriè oppositis negatur, de eo alterum est affirmandum.* Sed hæc de re infra in explicatione Regulæ: *Inter contradictoria non datur medium.* Aliorum generum oppositionis alia est ratio, & distinguendum inter subjectum *capax* seu susceptivum, & *incapax*. Circa subjectum incapax pono hanc propositionem: *De subjecto incapaci omnia opposita sunt neganda.* Vel: *De quo negatur unum oppositorum, de eo & alterum negatur, si sit subjectum incapax,* id quod patet ex terminis. Hoc ipso enim, quod subjectum aliquod neutrius oppositorum capax est, neutrum de eo potest affirmari.

VI. Duplex autem est subjectum capax contrariorum seu oppositorum: quoddam est capax *utrinque*: sicut animal & morbi & sanitatis capax est; quoddam tantum *alterius*, quod fit in contrariis, quorum unum inest subjecto per naturam, sicut ignis capax est caloris, non frigoris. Unde & incapax duplex est, quoddam est incapax *utrinque*, ut Diabolus nec calori nec frigori est

est ob
frigori
que: n
de eo u

VII
vè opp
nec ad
rius, v
est Do
vas eju
est ser

IX
ciand
negati
subje
conseq
celle
tentiã
& san
media
nem, v
tia.

E. est
non f
est el

IX
lii. A
jecto
curã
est

est obnoxius; quoddam tantum alterius, ut ignis frigoris. Locutus sum de subiecto incapaci utriusque; nam si alterius tantum sit incapax, non est de eo utrumque negandum.

VII. De subiecto capaci, quantum ad relativè opposita, etiam à negatione unius de aliquo, nec ad affirmationem, nec ad negationem alterius, valet consequentia; sicut non valet: *Hic non est Dominus illius. E. est servus eius*: licet & servus eius esse possit, & Dominus. Nec valet: *Non est servus eius. E. nec Dominus eius est.*

VIII. Contraria quod attinet, aliter pronuntiandum est de mediatis, aliter de immediatis. A negatione unius contrariorum immediatorum de subiecto capaci, ad affirmationem alterius valet consequentia: ut si aliquis homo non est æger, necesse est, eum esse sanum, quandoquidem ex sententiâ Philosophi non datur medium inter agrum & sanum esse. At, à negatione unius contrariorum mediatorum de subiecto capaci, nec ad affirmationem, nec ad negationem alterius valet consequentia. Ita non sequitur: *Hic paries non est albus. E. est niger*, quia potest esse ruber vel flavus. Et non sequitur: *Non est albus. E. nec niger*, quia potest esse niger.

IX. De privativè oppositis ita pronunciant alii: A negatione unius privativè oppositorum de subiecto capaci, ad affirmationem alterius tempore determinatâ determinato, valet consequentia: sicut sequi-

tur: *Hic homo non est cæcus. E. est videns.* Dicitur, tempore à natura determinato, h. e. eo tempore, quò subjectum per naturam est capax habitus, propterea, quod extra tale tempus consequentia non valet, ita non valet, si de infante recens natò ita colligas: *non habet dentes. E. est edentulus,* quia ipsi eò tempore per naturã dentes non debentur.

X. Verùm licet ut plurimum ita sese habere concedam, non tamen puto esse perpetuum. Exillimo enim, & quædam privativè oppositorum esse, quæ habent medium, quod ex extremis quasi compositum sit, qualia quidem sunt ea, quæ magis & minus recipiunt, ut *luminosum & tenebrosum,* (dicitur enim aliquid magis vel minus luminosum & tenebrosum) inter quæ in crepusculò datur medium ex lumine & tenebris quasi compositum, atque adeò aër tunc nec luminosus est, nec tenebrosus, sed ex parte luminosus, ex parte tenebrosus. Unde non valet: *Aër non est luminosus. E. est tenebrosus.*

REGULA II.

Contraria non possunt esse simul in eòdem subjectò. Aristoteles *Categ.*

Cap. XI.

I. Non planè idem dicit hæc Regula, quod præcedens, (i.) quia illa loquebatur de prædicatione contrariorum, hæc verò loquitur de inesse eorundem. At non est idem iudicium de prædicatione.